

Činnost jezdeckta 1. ruské armády za její mobilisace a krytu od 27. července do 15. srpna 1914.

(Dokončení.)

Boj u Wershbolowa dne 14. a 15. srpna 1914.

Dne 14/VIII v 10 hod. zahájila německá pěchota v síle tří rot za podpory dělostřelectva útok ve směru na dvůr Bojary. Zanedlouho se útok rozšířil k jihu na Eydtkuhnenu a Romeyken.

3. jezd. divise vyslala jeden pluk na sever od Kibart a obsadila dvě pluky s dělostřelectvem úsek jižněji od jmenované vesnice. Po zaujetí přílehlého postavení zahájil oddíl jízdního dělostřelectva palbu. Ve 13 hod. prosil generál Belgard velitele skupiny armádního jezdeckta, aby poslal 2. jezd. divisi k Wershbolowu a prosil 1. gardovou jezdeckou divisi o podporu. V 18 hod. umlčela dělová palba 3. jezd. divise německou baterii. Postup Němců byl zastaven a boj zanikl. Divise ubytovala se ve Wershbolowě zesilivši přední stráž.

Na zajištění a zvědy bylo spotřebováno z osmnácti eskadron divise osm eskadron, takže vel. divise zbylo jich jen deset.

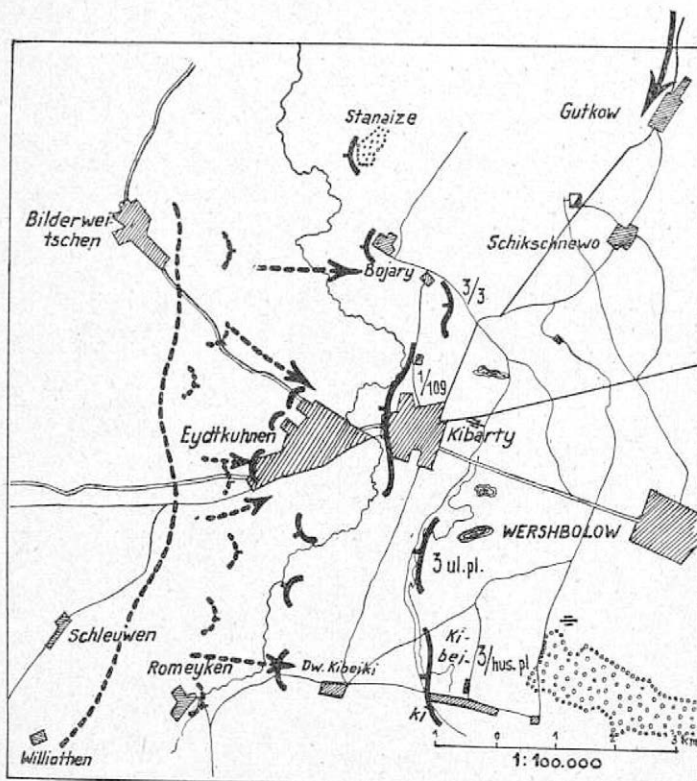
Od zajatců bylo zjištěno, že útočil 1. gran. pruský pluk. Generál Belgard usuzoval, že nepřítel předsunul své jednotky k státním hranicím, opakoval svou žádost o přesun 2. jezd. divise a jednoho praporu pěchoty k Wershbolowu.

V 20.30 hod. hlásil generál Belgard, že vlastní situace je beze změny a že nepřítel ustoupil z Eydtkuhnenu. Na čáře Bilderweitschen-Absteine

Romeyken silné nepřátelské přední stráž. V Pillupönen — 2. až 3. eskadrony, v prostoru Wyschtynez — jezdecké části.

Téhož dne útočili Němci na Wladyslawów, ale byli odráženi dělovou palbou 2. gard. jezd. divise. 1. gard. jezd. divise byla celý den pohotově vypomoci svým sousedům; v 15 hod. vyslala jeden pluk s baterií ve směru na dv. Bojary. Po dosažení Schikschnewa byl pluk zadržen, protože 3. jezd. div. již vypomoci nepotřebovala.

Náčrt 1.

Všeobecná situace 15/VIII v 9 hod.

O boji dne 14/VIII hlásil velitel skupiny generál Belgard, že v 10 hod. Němci zahájili útok dvěma prapory za podpory dělostřelectva. K 17 hod. byl nepřítel zastaven v svém útoku protiútokem 3. jezd. div. Za poslední tři dny byli zajati příslušníci 1. a 2. pěší německé divise, což ukazovalo na soustředění 1. armádního sboru v prostoru Stallupönen a armádního jezdectva v prostoru Pillkallen.

V 7 hod. 15/VIII hlásila 3. jezdecká divise, že na frontě Bilderweitschen—Williothen jsou rozloženy silné jednotky pěchoty a jejich přední stráž ve vzdálenosti 2½ km od ruských předních stráží. Železniční trať Stallupönen—Tollmingkehmen je střežena. Nehledíc k tomuto hlášení dostala 3. jezd. divise v 8 hod. rozkaz: a) přesunouti se do Wladyslawowa přes Schikschnewo, b) dva prapory 109. p. pl. a eskadrona pohraniční

strážce měly udržeti Eydtkuhnen a Kibarty. Při tom bylo oznámeno, že do Wladyslawowa již dorazil 112. p. pl. a že 113. p. pl. dnes pochoduje z Pillwischek. Během dne dorazí do Wilkawischek předvoj 25. p. divise.

Rozkaz nemohl býti proveden, protože v 9 hod. Němci podnikli útok a jejich dělostřelectvo zahájilo palbu na Eydtkuhnen, Kibarty a dvůr Bojary. V 10.30 hod. útočila německá pěchota v síle jednoho praporu na dvůr Bojary a na Eydtkuhnen jak ze západu, tak i ze severu. Eydtkuhnen byl bráněn předními strážemi praporů 109. p. pl., jejichž linie hlavního odporu byla na pravém břehu řeky Lepony. (Náčrt č. 1.)

V 14 hod. dosáhla německá pěchota severního okraje Eydtkuhnenu a pokračovala v útoku k jihu od Kibarty ve směru na Kibeiki. Ruské jednotky ustoupily na západní okraj lesa jižně od Wershbolowa. (Náčrt č. 2.)

3. jezd. divise byla celá zasazena — jeden pluk s jednou baterií na sever a dva pluky s jednou baterií na jih od Kibart.

Na první hlášení v 9 hod. o boji nařídil velitel skupiny armádního jezdeckta brániti se na místě a oznámil, že přesune k Wershbolowu části pěchoty na autech, která dorazila do Wilkawischki. 2. husarský pluk je na pochodu k Wershbolowu.

Velitel 1. gardové jezd. divise vyslal v 9 hod. jeden pluk s jednou baterií ve směru na Gutkow, kde se k němu připojily dvě eskadrony, které tam byly jako záloha předních stráží.

Pluk sesedl k palbě a celá skupina podnikla protiútok na dva prapory německé pěchoty, které prováděly obchvat ze severu na Kibarty. Německý útok byl zastaven a Němci byli přinuceni k ústupu v jihozápadním směru. (Náčrt č. 2.)

Úspěšná palba ruských jízdních baterií umlčela německou baterii v prostoru Bilderweitschen a zadržela postup nepřátelské pěchoty ze severního okraje Eydtkuhnenu.

Situace v Kibartách byla vážná: vesnice byla pod silnou palbou lehkého a těžkého dělostřelectva. Němci obsadili Eydtkuhnen, pravé křídlo u dvora Bojary bylo ohroženo obchvatem ze severu; ruská rota byla nucena ustoupiti na Kibarty. Jezdeckto ustoupilo k Schikschnewu. Na jihu ustoupily dva pluky 3. jezd. divise k lesu a výšinám jižně od Wershbolowa.

V 14 hod. dorazila rota do Wershbolowa a byla odeslána do Kibart. druhá rota přibyla v 15.50 hod. a s ní dorazily 4 eskadrony 2. husarského pluku.

Generál Belgard usuzoval, že na frontě dv. Bojary—Kibeiki útočí jedna brigáda pěchoty. V 16 hod. bylo oznámeno generálu Belgardovi, že bude pokračováno v přesunu pěchoty auty a že 1. gard. jezd. divise vyšle ještě jeden pluk.

V 18 hod. dorazila do Wershbolowa jedna baterie 25. p. divise a zaujala palebné postavení na jeho jihozáp. okraji. Pluky 3. jezd. divise ustoupily na výšiny na jih od Wershbolowa. Generál Belgard odhadoval sílu nepřítele na celém úseku na jednu divisi pěchoty.

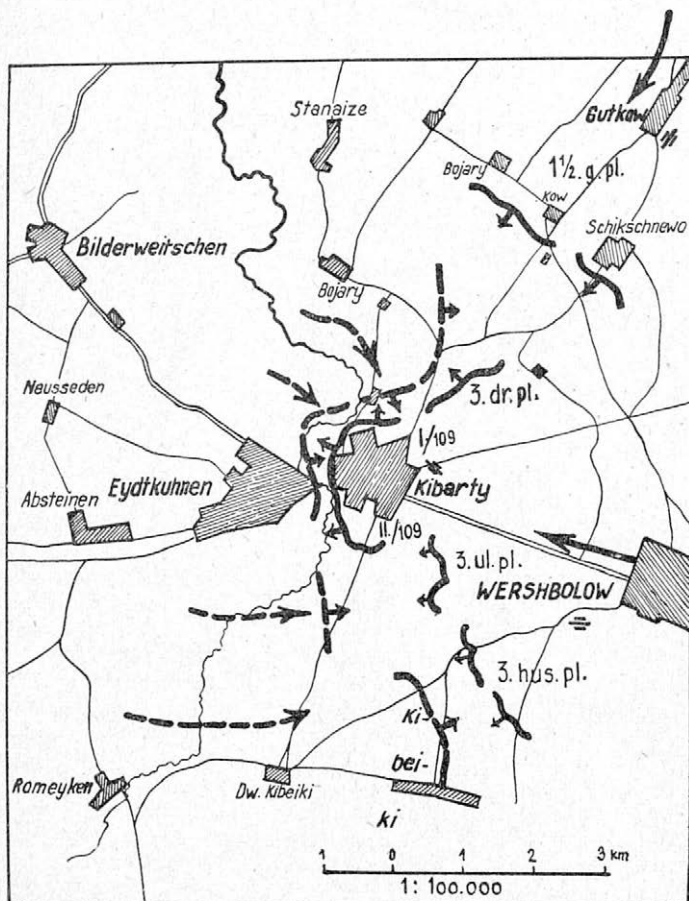
Současně byl veden úporný boj o Kibarty. Německá pěchota útočila na celém úseku s hlavním úsilím na severním křídle. Nepřátelský útok byl zlomen zásluhou jízdních dělostřelců, kteří vytáhli děla a zahájili palbu kartáči ze vzdálenosti 450 kroků. K 21 hod. stal se citelným nedostatek nábojů.

V boji bylo pokračováno. V 19.30 hod. dostal generál Belgard rozkaz: „Podle došlých zpráv vaše pěchota ustupuje, je-li to pravda, nařídte jí ústup k jez. Olwita, kde stojí předvoj 25. p. divise; 3. jezd. divise ustoupí

do Wilkawischek, vzhledem na to, že má býti v noci přesunuta do Wlady-slawowa. Zítřa dne 16/VIII zahájí celá skupina armádního jezdeckta po-stup v 6 hod.“

V přesunu pěchoty auty bylo pokračováno i v noci. V 21.50 hod. dě-lová palba umkla; v 22 hod. byl dv. Bojary znovu obsazen ruskými jed-

Náčrt 2.

Všeobecná situace 15/VIII v 14 hod.

notkami: dvůr a hřbitov praporem 98 p. pl., Kibarty — jedním praporem 109. p. pl. — tím zůstala situace pro Rusy nezměněna. Velitel úseku před-pokládal na úsvitě útok na Eydtkuhnen.

V 21.50 hod. hlásil generál Belgard, že ponechá v Kibartách a u Wershbolowa pěchotu a 2. hus. pluk a divisi že přesune k Obrywu, kde žádal alespoň o šestihodinový odpočinek. V 23.15 hod. dostal odpověď: „Zbavuji Vás odpovědnosti za Kibarty a Wershbolowo. Velení nad pěcho-tou převezme nejstarší z pěchotních velitelů. Ráno přijede brigádní gene-

rál Jonson. Jízdní děla odsuňte. Pro nocleh dávám k dispozici Obryw nebo Wilkawischki s tou podmínkou, že v 6.30 hod. bude divise ve Wladyslawówě. SV. přemísťují do Wladyslawowa“.

Okolo 24 hod. byla divise ubytována v prostoru Obryw; dvě eskadrony hulánů s dvěma děly z Kibart byly přesunuty přímo do Wladyslawowa.

15/VIII byly tyto zprávy o nepříteli:

Pillkallen — 1. jezd. divise; Stallupönen 1. a 2. pěší divise bez 44. p. pl. Přední stráž na čáře Bilderweitschen—Romeyken; Pillupönen — tři eskadrony s kulomety. Západně od Eydtkuhneny se připravuje opevněná posice. Které části byly na západ, nebylo zjištěno.*) Zprávy nebyly přesné: v prostoru Stallupönen byla soustředěna 1. p. divise bez jednoho pluku. 2. p. divise byla v prostoru Goldap—Tollmingkehmen.

Soustředění 1. armády bylo zakončeno a předvoje měly dosáhnouti státních hranic dne 16/VIII.

Zprávy německého velení a soustředění ruských vojsk podle německých pramenů byly nedostatečné přes to, že německá armáda byla lépe vybavena letectvem a že letci pracovali systematicky.

K 15/VIII předpokládalo německé velení, že I. a II. ruská armáda je soustředěna na frontě od Wershbollow po Lomžu a očekávalo postup ruských sil na jih od Romintenského lesa.

Tento předpoklad odůvodňovalo: 1. vpádem 1. jezdecké divise na Marggrabowo dne 14/VIII; 2. leteckým pozorováním přesunu 2. jezd. div. na jih od silnice Wilkawischki—Wershbollowo; 3. hlášením letců, že v prostoru Kalwaria—Marjampol nebyl pozorován pohyb pěchoty. Na základě těchto zpráv rozhodlo se německé velení soustřediti: I, XVII a I. zál. armádní sbor na ř. Angerapp; divisi generála Brodrüka a 2. zeměbr. brig. v prostoru Mazurských jezer; mezi Lötzenem a Nikolaikenem 3. zál. divise a 6. zeměbr. brigádu s budoucím úkolem obchvatu křídla ruských sil. Zajištění jižního křídla německé sestavy bylo svěřeno XX. arm. sboru s 70. zeměbr. brig. s částmi pevnostních posádek. 18/VIII zaujala německá armáda výchozí základnu a byla připravena k útoku.**)

Činnost 1. jezdecké divise.

V jižní skupině armádního jezdeckva byla takováto situace:

V Suwalkách dne 31/VII byla soustředěna 5. střelecká brig. (8. praporů, 24 děl). Státní hranice od Wyschtynezského jezera byly pozorovány pohraniční stráží a na jih byly vyslány roty střelců do Prsherosle, Filipowa, Bakalarshewa, Ratschki.

Dne 3/VIII začalo vykládání 1. jezd. divise a dne 6/VIII byla celá divise soustředěna v Suwalkách.

Velitel divise dorazil do Suwalki dne 5/VIII a tam dostal tento rozkaz:

Wilno, 1/VIII 1916,
čís. j. 20.

1. Zprávy o nepříteli podle přiložené listiny zpráv.
2. 1. jezdecká divise tvoří jižní skupinu armádního jezdeckva.
3. Severní skupinu armádního jezdeckva, soustředěnou v prostoru Wilkawischki—Marjampol—Kalwaria, tvoří 1. a 2. gardové jezdecké divise, 2. a 3. jezdecká divise—pod velením velitele 2. jezd. div. generála Chana Nachičevanského.
4. Vaše divise se soustředí v prostoru Suwalki.

*) Francois: Marneschlacht und Tannenberg, str. 160—161.

**) „Der grosse Krieg“, str. 282—283.

5. Do vyhlášení války kryje divise společně s 5. střel. brig. mobilisaci a soustředění 1. armády v prostoru mezi státními hranicemi od Prsherosle do Ratschki a mezi středním Němenem.

6. S vyhlášením války pokračuje divise v krytu soustředění armády a provádí zvědy v pásmu ohraničeném na severu čarou Prsherosl—Darkehmen, na jihu Augustów—Lyck—Aris s úkolem zjistiti prostory soustředění značnějších sil nepřítele a jejich složení.

7. Spojení s pravou skupinou armádního jezdeckta přes Suwalki a Kálwarii, kde jsou umístěny radiové stanice.

Načelník štábu armády generál Mileant.

Dne 6/VIII dostal velitel divise generál Gurko listinu zpráv o nepříteli ze dne 2/VIII, podle které byly přesunuty části I. arm. sb. německé armády v noci dne 30/VIII k ruským hranicím. Předpokládalo se soustředění dvou pluků pěchoty s dělostřelectvem v prostoru Mierunskén—Marggrabowo. K střežení hranic použito zeměbrany. V Dubeningken — jezdecké části, v Mierunskén — jedna eskadrona.

Severní skupina armádního jezdeckta oznámila, že eskadrona provádějící zvědy na Lötzen a Angerburg je odvolána a má být vystřídána eskadronou od 1. jezd. div. Velitel 105. p. pl. z Kalwarie hlásil, že v Kalwarii vlastního jezdeckta není. Velitel 5. střel. brig. v 20 hod. dne 5/VIII hlásil, že nepřítel ustoupil od hranic a že podle zpráv pohraniční stráže jsou v prostoru Dubeningken—Bittkowen asi tři pluky pěchoty, jejichž přední části obsadily les na jihozáp. od Mierunskena.

6/VIII vyslala 1. jezd. divise po jedné eskadroně do Prsherosle, Filipowa, Bakalarshewa, ty zjistily, že prostor Dubeningken—Bittkowen je nepříteli prost. V prostoru Borkowinnen—Garbassen silné jezdecké přední stráže. V Mierunskén dva až tři prapory s dělostřelectvem. V prostoru Ratschki je nepřítel aktivní a lze očekávatí útok značných sil pěchoty; dělostřelectvo nebylo zjištěno. Na základě tohoto hlášení byla vyslána do Ratschki jedna rota střelců a jedna eskadrona 1. donského kozáckého pluku.

7/VIII byl na úseku klid. Přezvědné eskadrony hlásily, že železnice Goldap—Marggrabowo je chráněna pěchotou a jezdecktem. Do Marggrabowa nemohly hlídky proniknouti. V prostoru mezi státními hranicemi a železnicí jsou jen nepřátelské jezdecké hlídky a drobné části pěchoty. Na silnici Ratschki—Marggrabowa jsou rozházeny střepiny skla, zřízeny drátěné překážky a silnice je zatarasena skácenými stromy.

V následujících třech dnech nebylo na úseku 1. jezd. divise změn. Generál Gurko dosáhl spojení se sousedy — s předvojem III. arm. sboru v Kalwarii a s předvojem II. arm. sboru v Augustówě. Na sever od úseku divise byla jedna eskadrona pohraniční stráže ve Werscheinech (na vých. od jižního cípu Wyschtinského jezera) a na jih od Ratschki prováděly průzkum čtyři eskadrony 2. donského kozáckého pluku. Prostor mezi Prsheroslem a Wirseheinen — asi 18 km — byl strážěn jen malými hlídkami, takže zde mohl nepřátelský průzkum lehce proniknouti. K železnici Goldap—Marggrabowo byly vyslány přezvědné eskadrony a Mierunskén byl obsazen rotami z Filipowa.

V poledne 9/VIII hlásil generál Gurko, že převzal velení v Suwalkách; nepřítel že je málo aktivní. Spojovací služba Němců je dobře organizována. Týl divise je neorganizován a zpravodajská služba agentů není v činnosti.

Boj u Mierunskenu.

11./VIII. kolem 4 hod. útočili Němci v síle 2 praporů, jedné baterie a jedné eskadrony na Mierunskenu, který byl obsazen dvěma rotami střelců. Střelci byli nuceni ustoupiti k Filipowu a zaujali obranné postavení na výšinách východně od řeky Rozpuda.

V prvním hlášení byly síly Němců odhadnuty na dva pluky pěchoty s osmi děly. Ruským rotám přibýly na pomoc rota střelců, dva kulomety a četa děl. V hlášení byla síla nepřítele opravena na jeden pluk pěchoty, šest děl a jednu eskadronu. Ze Suwalki byl vyslán jeden ruský prapor, dvě eskadrony a jízdní baterie: mimo to v 8 hod. dva pluky střelců, osm eskadron a dvě pěší baterie (16 děl). Mezitím obsadili Němci Mierunskenu, ale při dalším postupu octl se v palbě čtyř děl a ustoupili zpět.

V 14 hod. obsadily ruské přední stráže své původní postavení na hranicích. Eskadrona, která byla vyslána k pronásledování, hlásila, že Němci ustoupili ke Kowahlen a že v prostoru Drozdowen jsou jen hlídky pěchoty a jezdeckta.

V 15 hod. dorazil generál Šreider se dvěma střeleckými pluky a se dvěma bateriemi do Jemeliste a 1. brig. 1. jezd. divise do Olschanky.

Zbytek dne minul v klidu; od generála Chana Nachičevanského došla zpráva, že Romintenský les je silně obsazen německou pěchotou; generál Komarov z Kalwarie hlásil, že v prostoru Wyschtynez je podle zprávy pohraniční stráž mnohou pěchotou a jedna eskadrona jezdeckta. Z Augustowa hlásili, že před Augustówem nepřítele není a že Lyck, jak se zdá, není obsazen.

12./VIII. byl na úseku klid. V prostoru Prsherosl—Filipów—Bakalarszewo—Jemeliste byly rozmístěny čtyři prapory a dvě baterie 5. střelecké brigády a zákopnická četa s eskadronou pohraniční stráže; v prostoru Olschanka první brigáda od 1. jezd. divise. Ostatní jednotky 1. jezd. div. a 5. střel. brig. byly soustředěny v Suwalkách.

V prostoru mezi železnicí Goldap—Marggrabowo a státními hranicemi pracovaly převážně eskadrony.

12./VIII. večer dostal generál Gurko rozkaz zjistiti soustředění německých sil v prostoru Marggrabowo.

13./VIII. uplynul v přípravách k útoku na Marggrabowo, určenému na 14./VIII.

Boj u Marggrabowa 14./VIII. 1914.

Úkolem akce bylo zjistiti soustředění německých sil a jejich složení v prostoru Marggrabowa.

Podle zpráv byla německá situace takováto: trať Goldap—Marggrabowo je strážena pěšími strážemi posunutými na východ od železnice na čáru: les západně od Drozdowen—Judzicken—les 2 km západně od Eichhorn—Krupinnen. Jezdecké části, každá v síle dvou čet, byly zjištěny mezi hranicemi a pěšími předními strážemi.

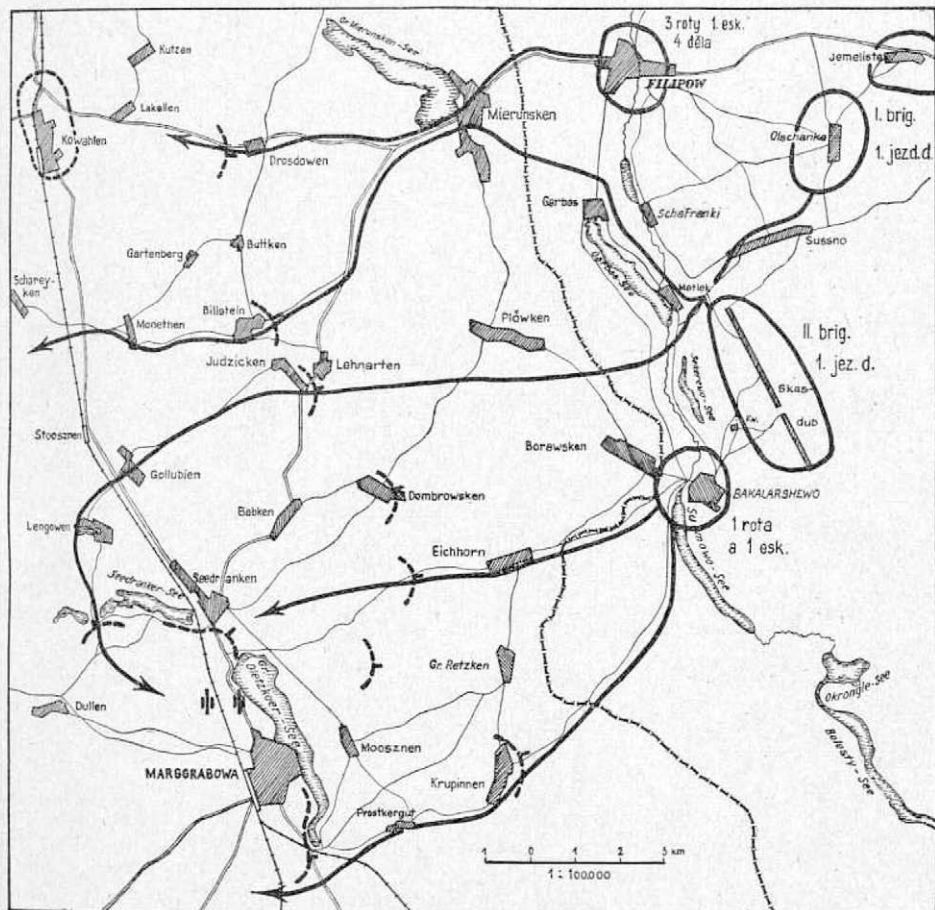
K provedení akce bylo nařízeno: a) Severní proud (jezd.) plukovník Grekov — pět eskadron 1. donského kozáckého pluku, dva kul. a dvě čtyř děl postupuje od Skasdubu přes Garbas—Mierunskenu—Monethen s úkolem zadržeti postup a přesun nepřátelských sil se strany Goldap.

b) Střední proud (jezd.) — generál Leo — devět eskadron, čtyři kul. a jedna jízdní baterie postupuje od Olschanky přes Sussno—

Matlak na jih od Garbaského jezera—Plöwken—Lehnarten—Judzicken na Bhf. Stooszen a dále k obchvatu Seedranského jezera ze západu do týlu Marggrabowa.

c) Hlavní proud (pěchota) — (jižně od středního proudu) — plukovník Tarnovský — dva prapory, osm kul., dvě čety děl. a jedna

Náčrt 3.

Úkoly jednotek v boji u Marggrabowa 14/VIII.

eskadrona, postupuje: od Jemeliste—Olschanka—Matlak—Bakalarshewo—Eichhorn—Stobbenorth—Marggrabowo s úkolem: bojem zjistiti německé síly u Marggrabowa.

d) Jižní proud (jezd.) — generál Nilow — pět esk. 1. hus. sumského pluku, dva kul. a četa děl, postupuje od: Skasdub—Bakalarshewo—Krupinnen—Prostkerhut—Hermannshof.

e) Jezdecké části překročí čáru Bakalarshewských jezer ve 3 hod. 14/VIII, pěší prapory za denního světla.

f) Po skončení úkolů navrátí se všechny části do původního postavení, při čemž jezdectvo kryje ústup pěchoty. Začátkem ústupu je ústup pěchoty.

h) Prapor z Filipówa měl postoupiti na Drozdowen a po skončení akce ustoupiti na svou původní posici. (Náčrt č. 3.)

Severní proud (Grekow) nastoupil pochod ze Skasdubu ve 2 hod. 14/VIII a postupoval přes Filipówo—Mierunskén, Mierunskén přebročil v 4.15 hod.; drobné části německé pěchoty kladly odpor, ale byly nuceny ustoupiti před kozáky. Po cestě začaly požáry, hořely domy a dvory. V 8.15 hod. dosáhl pravý proud železnice u Monethenu, zničil trať a telegrafní vedení, pak zůstal stát do 12.30 hod., kdy dostal zprávu, že první brigáda ustupuje; zahájil pak též ústup, jak bylo nařízeno.

Střední proud (Leo) nastoupil pochod z Olschanky v 1 hod. a postupuje přes Matlak—Judzicken dosáhl v 8.30 hod. Gollubieny. Zde zničil trať, telegraf a stanici Stoszen. Za postupu přinutil u Judzickena k ústupu eskadronu 10. pluku jízdních myslivců; ustoupila přes Babken na Seedranken. Mezitím co brigáda prováděla ničení, pronikly dvě eskadrony 1. hulánského pluku do prostoru mezi jezery Kull a Seedranken, kde se octly v palbě z lesa jižně od jezer. Huláni sesedli k palbě a zahájili útok. Německá eskadrona je atakovala; tu huláni nasedli opět na koně, atakovali německou eskadronu a přinutili ji k rychlému ústupu ve směru na Dullen.

Německé dělostřelectvo, které bylo umístěno na jih od Seedranského jezera, střílelo na brigádu v prostoru Gollubien při postupu v přibližovacích tvarech na Seedranken, kde se připojila k praporu 20. střeleckého pluku, útočícímu na Seedranken. Baterie jízdního dělostřelectva umlčela německou baterii a páčila na německou pěchotu, takže ta byla nucena ustoupiti od jižního břehu Seedranského jezera ve směru na Marggrabowo. Od Seedranken útočila brigáda na Marggrabowo pěti eskadronami, které v 14.15 hod. obsadily město a provedly ničení; pak nastoupila zpáteční pochod a dorazila ve 20 hod. do Olschanky.

Hlavní proud (Tarnovský) postupoval do Schecinken bez překážek; odtud zahájil boj s částmi 147 mysl. něm. pluku a s 10. pl. jezd. myslivců, které přinutil k ústupu. V 13. hod. zmocnily se prapory defilé mezi jezery Seedranken—Gr. Oletzko; tam se zastavily a v 15 hod. nastoupily zpáteční pochod.

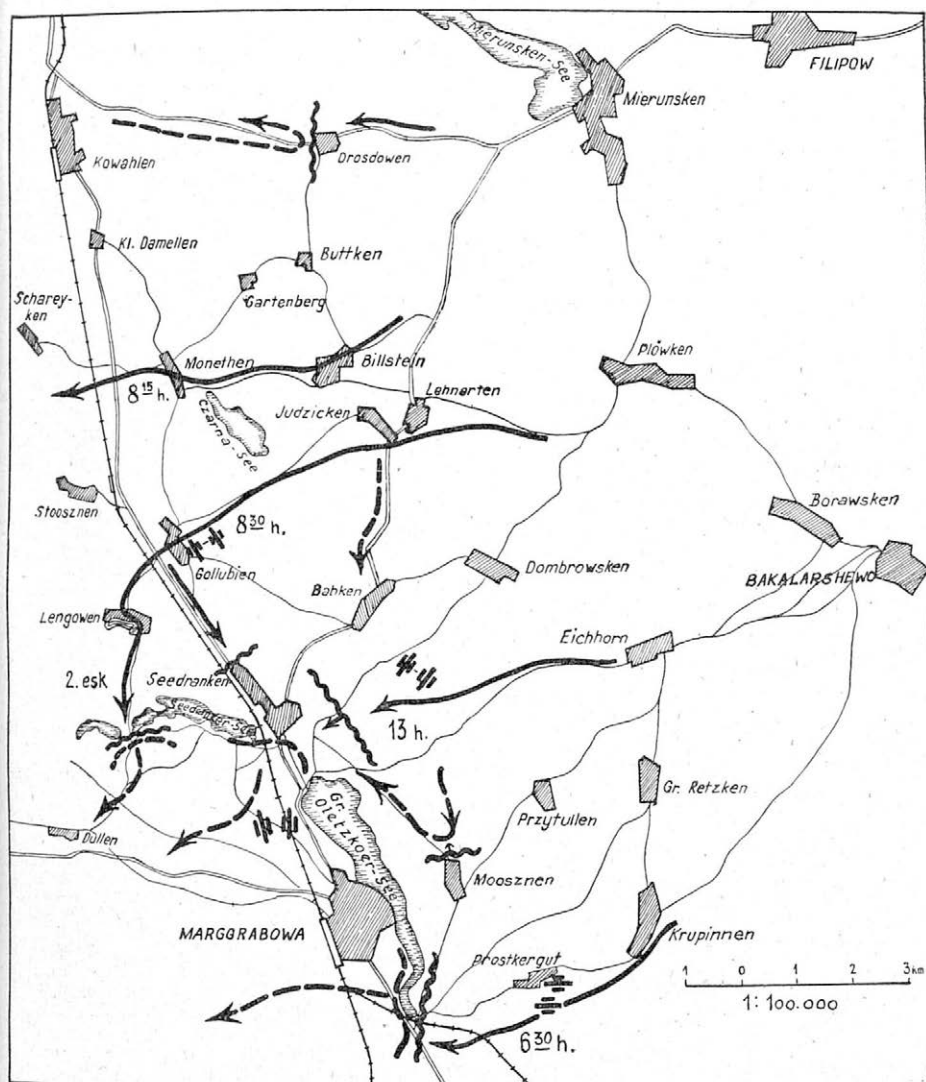
Jižní proud (Nilow) vyrazil ve 2 hod. ze Skasdubu a dosáhl prostoru mezi jezery Gr. Oletzko a Kl. Oletzko v 6.30 hod. Po cestě mu kladly odpor jezdecké části nepřítelů a ozbrojené obyvatelstvo. Po dosažení defilé mezi jezery střílela na husary německá pěchota ze zákopů na západním břehu jezera Gr. Oletzko. Tři eskadrony s kulomety obsadily východní břeh jezera, dvě eskadrony postupovaly ve směru na Hermannshof. Četa děl zaujala palebné postavení u Prostkergrutu.

Do 11.30 hod. stáli na místě očekávající postup střeleckých praporů. V 11 hod. zahájila německá pěchota postup z lesa severně od Mooszen na obchvat severního křídla husarů. Jedna eskadrona byla vyslána na Mooszen a zadržela postup německé pěchoty. Německé dělostřelectvo z Marggrabowa zahájilo palbu na východní břeh jezera Gr. Oletzko.

Generál Nilow předpokládal, že tak svůj úkol splnil a dal rozkaz k ústupu; Bakalarshewa dosáhl v 15 hod. (Náčrt č. 4.)

V touž dobu zahájily 1 až 2 prapory 44. p. něm. pluku postup od Kowahlen přes Drosdowen na Mierunskén. U Drosdowenu došlo k střetnému

Náčrt 4.

Všeobecná situace po dosažení cílů.

boji mezi nimi a třemi rotami 17. ruského střeleckého pluku s 4 děly a jednou eskadronou.

Rusové na začátku přinutili Němce k ústupu, ale dostavše nepravdivé zprávy, že jsou obhvaceni dvěma pluky pěchoty ze severu, zahájili sami ústup. Ve 12 hod. útočili znovu a zatlačili Němce za Drosdowen.

Za den 14/VIII ztratila 1. jezdecká divise na mrtvých 2 důstojníky, 4 muže, 20 koní; na raněných 4 důstojníky, 21 vojáků, 26 koní. U střeleckých praporů padl 1. důstojník a 7 vojáků, raněno bylo 40 mužů.

V svém hlášení píše generál Gurko: „V 15 hod. jsem obsadil Marggrabowo, zničil telegraf, telefon a žel. stanici, pak jsem se vrátil do původního postavení. U Monethen jsem poškodil trať“.

Celkově byly zjištěny části 10. pl. jíz. myslivců, 44. p. pl., 147 mysl. pluku. Ve svém hlášení generálu Chanu Nachičevanskému, generál Gurko předpokládal, že Němci mají na úseku Prsherosl—Ratschki dva prapory 4. zeměbr. pl., část 44. p. pl., 147 myslivecký pluk, 10. pl. jíz. myslivců a jednu leh. baterii.

Posuzující boj u Marggrabowa, můžeme dospět k tomuto závěru:

1. Úkolem bylo zjistit sílu Němců v prostoru Marggrabowa; generál Gurko v svých hlášeních sílu Němců neuvádí; jmenuje jen jednotky. Kolik praporů, kolik eskadron a kolik děl tam bylo, to zůstalo nezjištěno. Kam ustoupil nepřítel, generál Gurko též neuvádí. V celku bylo jen zjištěno, že v prostoru Marggrabowa nebylo značnějších sil.

Pro postup na Marggrabowo byl proveden složitý manévř, který ukazuje na to, že generál Gurko měl v úmyslu nejenom dobýt Marggrabowa, ale i zničit jeho posádku. To vysvětluje z jeho rozkazu střednímu proudu: proniknouti do týlu Marggrabowa. Ale cíle nebylo dosaženo, poněvadž se generál Leo, velitel středního proudu, dlouho zdržel v prostoru Gollubien a místo aby se všemi silami postupoval dále v určeném směru, poslal tudy jen dvě eskadrony a sám se připojil k pěším praporům u Seedrankena. Tím ovšem dal Němcům možnost nerušeně ustoupiti.

Severní proud (Grekov) dosáhl cíle v 8 hod. a zůstal v nečinnosti do 12.30 hod., aniž zjistil postup dvou praporů 44. p. pl. na Drosdowen—Mierunskén; zde měl příležitost obchvátiti je zezadu, bez opuštění svého hlavního úkolu, krýti operaci ze severu.

Jižní proud (Nilow) dosáhl cíle ve 6.30 hod., zůstal pak nečinně stát a ustoupil v 11.30 hod. v době, kdy vlastní pěchota byla ještě daleko od určeného cíle.

Ústup severního proudu (Grekov) započal ve 12.30 hod., ústup jižního proudu (Nilow) v 11.30 hod., kdy střední (Leo) a hlavní proud (Tarnovský) ještě nedosáhl svých cílů. To ukazuje na nedostatek spojení mezi proudy. Generál Gurko nemohl ovládnouti své jednotky na frontě 15 km a projevil svůj vliv jen u středního proudu, kde měl své SV.

Předčasný ústup křidelních proudů mohl se stát katastrofálním pro celou operaci, kdyby byli bývali Němci disponovali většími silami.

Iniciativa jednotlivých velitelů byla minimální; lpěli na cílech jim určených a po dosažení jich zůstali v nečinnosti, aniž hledali spojení se SV. a vyžádali si další rozkazy, anebo pokračovali v činnosti v duchu úmyslu velitele, který měli pochopiti z rozkazu.

Při větší iniciativě velitelů byl by býval mohl severní proud zničit nepřátelskou skupinu u Kowahlen aneb aspoň zničit Kowahlen, kdežto jižní proud mohl poutati část nepřitele a tím ulehčiti plnění úkolu střednímu a hlavnímu proudu a dokonce při větší iniciativě i proniknouti v týl Marggrabowa a společně se středním proudem odrážnout ústup německé posádky.

Útok na Marggrabowo se strany Seedranken mohli provést střelci, kteří však zůstali v nečinnosti; 1. brigády 1. jez. divise mohlo být pak použito k obchvatu Marggrabowa ze západu, jak to nařizoval rozkaz.

Sám rozkaz pro postup byl redigován nejasně, takže podřízení velitelé nemohli pochopiti myšlenku manévru; mimo to nebyl úplně propracován po technické stránce, což vedlo ke křížování proudů tak nebezpečnému v noci.

V celku ukázal boj u Marggrabowa:

1. neschopnost velitelů vésti boj na široké frontě,
2. neschopnost udržovati spojení a vésti akci v souladu se sousedy,
3. nedostatek iniciativy velitelů.

15/VIII byl z počtu 1. jezd. divise vzat 1 drag. moskevský pluk a odevzdán IV. arm. sboru; v divisi zůstalo 18 eskadron. Velitel divise dostal téhož dne rozkaz nařizující 1. jezd. divisi s 5. střel. brig. krýti levé křídlo 1. armády se strany proti Lötzenu.

Činnost 1. samostatné jezd. brigády.

Po dobu operace armádního jezdeckva 1. armády na frontě Wlady-slawów—Ratschki pracovala na sever od Němenu 1. samostatná jezdecká brigáda (12 esk. a 8 kul.) pod velením generála Oranovského.

Podle rozkazu hl. štábu měla býti 1. samost. jezd. brig. na 6 mob. den, t. j. 6/VIII, přesunuta z Rigy a Mitawy do prostoru Tauroggen. Do jejího příchodu byly státní hranice střeženy pohraniční stráží.

Ve skutečnosti byla brigáda již 3/VIII v prostoru Skaudwile. Podle zpráv byl nepřítel zjištěn po celých státních hranicích (malé pěší části) a v Laugszargen dvě až čtyři roty pěchoty s jezdeckvem. Železnice na severním břehu řeky Němenu je důkladně střežena, na stanicích jsou posádky 60—70 mužů. Jezdecké hlídky nepřitele pronikají přes státní hranice. K ostraze státních hranic byly rozmístěny pěší roty a eskadrony pohraničních stráží od Baltického moře až do Jurborgu.

Nejbližší pěší posádka (1 prapor a 4 děla) byla v Schawli.

Samostatná jezd. brigáda vyslala po dosažení Skaudwile 1. eskadronu do Tauroggenu a 2 eskadrony do Raseiniai. Úkolem brigády bylo zajistiti směr Tauroggen—Schawli.

Do 7/VIII zůstávala brigáda na místě. Spojení s velitelstvím 1. armády se udržovalo stabilní telegrafní linkou.

7/VIII dostal velitel brigády rozkaz zjistiti, kde překročili Němci řeku Němen, a směr jejich postupu. Zvědy prováděti na levém břehu Němenu. K provedení tohoto rozkazu byly přesuty dvě eskadrony se dvěma kulomety do Tauroggenu k průzkumu v úseku Tilsit-Schmalleningken (40 km) a dvě eskadrony z Raseiniai do Jurborgu s úkolem prováděti průzkum po levém břehu Němenu ve směru na Tilsit.

Téhož dne postupoval německý prapor z Schmalleningkenu k Jurborgu a obsadil východní okraj lesa západně od Jurborgu. Eskadrona pohraniční stráže zůstala v Jurborgu.

8/VIII přesunula se k Schmalleningkenu a útočila na německou pěchotu. Ze severu útočily tři eskadrony s kulomety a ze západu pět eskadron.

Eskadrony postupovaly pěšky se snahou obchvátiti německé postavení svým pravým křídlem. Postup byl pomalý. Němci zahájili protiútok na levé křídlo útočících eskadron a přinutili je k ústupu.

Velitel brigády dal rozkaz k ústupu; brigáda ustoupila do Raseiniai, tam dorazila ve 20 hod.

Do 16. VIII zůstala brigáda v Raseiniach a prováděla zvědy na frontě Tilsit—Jurborg.

V tu dobu dne 10. VIII obsadili Němci Jurborg, ale na druhý den ustoupili k Schmallengenu. Jurborg byl znovu obsazen 1½ eskadronou.

Německé přední stráže stály na východním okraji lesa západně od Jurborgu.

14. VIII dorazily do Schmallengenu dvě německé eskadrony.

Posudek o činnosti armádního jezdeckta 1. ruské armády od 1. VIII do 16. VIII 1914.

Úkolem armádního jezdeckta podle rozkazu velitele 1. ruské armády bylo:

1. krýti mobilisaci a soustředění 1. ruské armády v úseku od Baltického moře až do Ratschki (200 km),

2. prováděti zvědy v pásmu ohraničeném na severu řekou Němenem, na jihu čarou Augustów—Lyck—Aris, s úkolem zjistiti soustředění německých sil na řece Angerapp a ve směru na jih v prostoru Mazurských jezer.

Úkol proniknutí do území Východního Pruska a rušení mobilisací a soustředění německých sil — ruské jezdeckto nesplnilo. Jezdecké masy 76 eskadron bylo by bývalo mohlo být využito s větším výsledkem; Němci předvídali vpád ruského jezdeckta do svého území, poněvadž věděli o době pohotovosti ruského jezdeckta a o jeho rozčlenění na státních hranicích, proto se rozhodli soustřediti svou armádu na čáře Toruň—Allenstein—Insterburg. Ale ruské jezdeckto nedostalo aktivní úkol, od něho byl požadován jen kryt mobilisace a soustředění ruské armády. Tento úkol skýtal sice možnost vpádu do Východního Pruska, ale s nebezpečím, že německé jezdeckto vyhýbaje boji s ruským, pronikne do vykládacího prostoru gardových jezdeckých divisí.

Úkol krytu vyplnilo ruské armádní jezdeckto 1. armády úplně. Němci nemohli proniknouti přes ruský kryt a rušení mobilisací a soustředění ruské armády, ačkoli měl velitel I. arm. sboru německé armády generál Francois aktivní úmysly a snažil se proniknouti přes státní hranice (4. VIII Kibarty, 7. VIII Schmallengenu, 4. VIII Mierunskem, 15. III Wersbowlowo).

1. jezdecká divise německá nevyužila doby do 7. VIII, kdy měla volnost manévrování, poněvadž 2. a 3. ruská jezdecká divise byly v tuto dobu vázány krytem vykládání gardových jezdeckých divisí.

Zprávy získané německým jezdecktem byly neúplné a přivedly německé velení k nesprávnému úsudku o soustředění 1. a 2. ruské armády, které bylo jím předpokládáno v prostoru ř. Němenu—Lomža, což vedlo k předpokladu o možném postupu ruských sil ve směru na Romitenický les.

V provedení svého druhého úkolu nezjednálo si ruské armádní jezdeckto jasný obraz o soustředění a sestavě německých sil. Bylo zjištěno soustředění 1. p. něm. divise v prostoru Stallupönen 1. jezd. divise v prostoru Pillkallen. Dále na jih byly zjištěny tři eskadrony a prostoru Pillpönen a na frontě Prsherosl—Ratschki přítomnost 4. zeměbr., 147 pěších a části 44. pěšího pluku s divisním jezdecktem (10. plukem jízdních myslivců). Prostor Tollmingkehmen—Goldap nebyl důkladně prozkoumán, takže, když 2. pěší německá divise objevila se na křídle a v týlu 27. ruské

divise v boji u Gumbinnenu překvapením, protože se předpokládalo, že 2. něm. pěší divise je soustředěna v prostoru Gumbinnen.

Jak vidíme, byly zjištěny jen přední části německé armády; soustředění XVII. armádního sboru, I. zál. sboru, divise generála Brodrüka a 2. zeměbr. brig. na řece Angerapp zjištěno však nebylo.

Zvědy se prováděly vysíláním přezvědných hlídek a eskadron, které nemohly proniknouti přes německý kryt a získaly zprávy jen o krycích jednotkách.

Ruští jezdeckí velitelé viděli, že tímto způsobem nemohou býti získány jasné zprávy o soustředění německých sil a snažili se prorazit krycí německé jednotky přepady ve dnech 2/VIII, 3/VIII, 6/VIII, 10/VIII a 12/VIII, ale cíle dosaženo nebylo, zvláště pro nerozhodnost a nedůslednost ve vedení operací. Výpady byly krátké, nerozhodné a cíle byly neurčitě. Ruské jezdectvo vždy se vracelo zpět po dosažení místního úspěchu, aniž ho využilo k pokračování v akci.

První postup ruského jezdectva do Východního Pruska byl proveden v první den po vyhlášení války, kdy bylo 36 eskadron roztroušeno na frontě 30 km. S vyhlášením války rozhodl se generál Chan Nachičevanský soustřediti své dvě divise v prostoru Wilkawischki a proniknouti ve směru na Gumbinnen k obchvatu Eydtkuhnenu ze severu, poněvadž měl zprávy od agentů pohraniční stráže, že Eydtkuhnen je silně obsazen. Zprávy ovšem nebyly pravdivé. Místo aby ruské jezdectvo postoupilo přímo na Eydtkuhnen denním pochodem, nastupuje noční pochod po polních cestách a k ránu se soustředí v prostoru Stanaize u státních hranic a odtud postupuje na Eydtkuhnen, který nebyl vůbec Němci obsazen. Po dosažení Eydtkuhnenu obě divise nastupují zpáteční pochod, aniž získaly nějaké zprávy o německých silách.

8/VIII bylo gardové jezdectvo na místě. Generál Chan Nachičevanský disponuje 76 eskadronami. Rozhodl se postoupiti na Gumbinnen, aby prorazil německé krycí prvky. K provedení určuje 36 eskadron a 2. a 3. jezdeckou divisi, ale 40 eskadron gardových jezdeckých divisí zůstalo k tomu úkolu nejen nevyužito, ale nedostaly vůbec žádný úkol. Postup 2. a 3. jezdecké divise je v začátku úspěšný, rozhodnutí k dosažení cíle však v něm není. Jakmile 2. a 3. jezd. divise narazily na silný odpor německé pěchoty, dostaly rozkaz k ústupu.

Postup 1. gardové jezdecké divise dne 12/VIII nezjednal nové zprávy o německých silách. Gardová jezdecká divise neprorazila kryt a její činnost neodpovídala stanovenému úkolu.

Lepších výsledků bylo dosaženo dne 14/VIII při útoku 1. jezd. divise na Marggrabowo. Zde byl úkol splněn, Marggrabowa bylo dobyto, trať Goldapp—Marggrabowo byla zničena, ale generál Gurko nevyužil úspěchu a možnosti proniknouti dále na západ a ustoupil do původního postavení.

Armádní velení nebylo spokojeno činností armádního jezdectva, hlavně co se týká zvěd, ale nepožadovalo od něho energického postupu vpřed a dávalo mu jen direktivy o činnosti na křídle a v týlu německé fronty. Před skupinou jezdectva generála Chana Nachičevanského stála německá fronta od Bilderweitschenu do Williotheny a pro operaci na křídle bylo nutno si otevřít cestu bojem.

Proto, že armádní velitelství nedalo přesné rozkazy, záležela zvědná činnost armádního jezdectva 1. ruské armády ve vysílání přezvědných hlídek a eskadron, které byly obyčejně po třech dnech vystřídány. S počátku byly vysílány zvědné jednotky v celém pásmu, pak, když Němci

vytvořili souvislou čáru před Stallupönenem, jen na obchvat křídel německého rozložení, ale nejsouce nikým podporovány nemohly daleko proniknouti.

První úkoly, vypracované v míru, se nedaly vyplnit, na př. pozorování pásma 50 km šířky a 20 km hloubky jednou eskadronou bez vystřídání po 8 až 10 dní. Se začátkem operací pak takové úkoly nebyly již dávány, ale počítalo se s možností vysílati zvědné jednotky na tři dny do prostoru obsazeného německými jednotkami; některé hlídky byly nuceny přeplavovati i Němen v okolí Schmallingken, který byl obsazen Němci.

Dobře organisovaný německý kryt dovoloval obyčejně zvědným jednotkám proniknouti jen na čáru železnice Stallupönen-Marggrabowo a získati zprávy jen o předních německých jednotkách.

V konečném výsledku byly dodány jen skrovné zprávy, což odpovídalo tomu, že masy jezdeckva zůstaly nehybně na místě. Byly zjištěny většinou jen body obsazené předními německými prvky. Až boje daly možnost zjistiti větší části nepřátelských vojsk — zvláště boje u Kibart 5/VIII a u Wersbolowa 15/VIII.

Ubytování na místě v dotyku s nepřítelem vyžadovalo velkého napětí sil jak u mužstva, tak i u koní.

Na zajištění spotřebováno mnoho sil, obyčejně $\frac{1}{4}$ celého počtu.

Od 2/VIII do 8/VIII byla skupina generála Chana Nachičevanského ubytována v prostoru Wilkawischki 19 km od hranic. Toto rozmístění bylo nebezpečné pro prapor 109 p. pl. v Kibartech, protože jezdeckvo potřebovalo 2.30 hod., aby mohlo zasáhnouti jemu na výpomoc. V svých pochodech ke hranicím dělalo jezdeckvo zbytečně 38 km. Umístění v prostoru Wilkawischek bylo patrně voleno vzhledem k možnosti zachytiti německé jezdeckvo, kdyby se snažilo proniknouti ze směru od Wladyslawowa na Pillkischki a mimo to krylo hlavní směr na střední tok Němenu — místo to soustředění 1. ruské armády. Jakmile byly vyloženy gardové jezdecké divise, byla přesunuta celá skupina armádního jezdeckva blíže k hranicím.

Spojení se udržovalo s armádním velitelstvím a s armádními sbory telegraficky po stabilních telegrafních linkách. V Suwalkách mimo to byla postavena radiová stanice.

Posuzuje činnost jezdeckva 1. ruské armády píše generál Golovin:*) „Při posudku práce ruského jezdeckva do prvních velkých bojů je možno přijíti k závěru, že za podmínek, které byly v r. 1914, udělalo vše, co bylo možno“.

—c—:

Členění předvoje u jezdeckva.

Válečné zkušenosti přinesly mezi jinými i poznatek, že předválečný způsob členění předvoje toliko do hloubky má mnohé nevýhody a že členění tohoto oddílu musí zahrnovati i šířku úměrnou síle předvoje, tedy i síle zajišťovaného proudu.

Základní požadavek kladený na předvoje — zjednatí zprávy — byl plněn čelně jen na ose pochodu v omezené šířce pásma působnosti čelní hlídky. Další složky vyhledávající zprávy, hlídky vysílané předvojovým

*) Golovin, str. 93.